

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 127. An taxari possit quantitas diligentiaē necessariæ ad hoc, ut ignorantia vel error sit invincibilis & inculpabilis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

imputabilia nisi in causa, quæ erat negligentia, ut in 757. dictum est, ergo si hæc sit effectivè efficaciter retractata vel emendata, negligentia illa desinit moraliter esse, ergo quod ex ea sequitur, non censetur moraliter esse ab illa tanquam causa, licet fortè adhuc physicè sit ab illa, quod enim non est moraliter, non potest esse moralis causa alterius: sic si Sacerdos malitiosè abjecerit Breviarium, ne teneretur orare horas, si de hoc postea sincerè doleat, potest absolvi, nec ommissio horarum censetur postmodum voluntaria, neque etiam peccat omittendo. Similiter notat *Terill.* q. 63. n. 3., si incogitantia legis, quæ antè fuerat vincibilis & per culpam causata, postea fiat invincibilis, quia postea conaretur & non posset rescire legem, nec esset, qui instrueret, actionem postea secuturam ex illa incogitantia non fore peccatum, & plures similes casus affert de consc. prob. q. 16. aff. 1., in quibus ignorantia priùs vincibilis, fit postea invincibilis, & ideo facit illa, quæ postea sequuntur, non esse amplius imputabilia ad culpam. Videri potest *Terillus* q. 61. & 62., ubi plura tradit de his peccatis ignorantia.

761 Q. 127. *An taxari possit quantitas diligentia necessaria ad hoc, ut ignorantia vel error sit invincibilis & inculpabilis. R.*

§. I. Negat *Eliz* l. 4. q. 15., ac docet q. 11. §. 6. Deum voluisse id à nobis ignorari, ut nesciremus, si mūsne justī an injustī, quia nunquam sciemus, an non defuerimus in diligentia necessaria, sicuti nescimus, qualis superbia aut quanta luxuria prærequiratur, ut Deus ob illam patiatur hominem labi in hæresin &c. Addit tamen l. 7. q. 11 §. 8. in fine, diligentiam in inquirendo hīc necessariam debere esse magnam, qualem æterna salus, utique maximi facienda, requirit, unde ad minimum tantam esse debere,

re, quantam mundani adhibent pro honoribus, divitiis aut voluptatibus suis.

§. II. Quantitas illius diligentiae taxari potest : 762
 si enim taxari non posset, nunquam liceret operari ex opinione, nequidem probabiliore, stante pro libertate contra aliam probabilem stantem pro lege, ut enim hoc liceat, prius adhibenda est diligentia sufficiens pro inveniendâ veritate, & ad rescindendum, an lex prohibens existat vel non, ergo si non posset resciri, quænam diligentia sit sufficiens, nunquam liceret ex tali opinione operari.

§. III. *Suar.* de cens. d. 4. s. 8. rectè dicit taxatio- 763
 nem hujus quantitatis esse prudentum judicio relinquendam, pensatis omnibus, quæ ad præceptum, personam & operationem pertinent; nam notat rectè *Teril.* in Reg. q. 67. n. 30., si agatur de præcepto naturali, esse opus majore diligentia, quàm si de positivo, & quò gravius esse videretur præceptum, eò major requiritur consideratio; similiter homo doctus tenetur majorem per seipsum adhibere diligentiam, quàm indoctus: item, si operatio possit graviter nocere, etiam opus est majore diligentia, quàm si nocere non possit &c.; hinc universaliter illa quantitas diligentiae sufficit, quæ qualitati præcepti, capacitati personæ & naturæ operationis proportionatur, illa autem proportionatur, quæ serâ est & saltem mediocris, hinc illa absolutè est sufficiens, quam prudentes consideratis circumstantiis judicant esse mediocrem & humano modo requisitam. *Nec obstat*, quòd prudentes quandoque etiam errent in assignanda illa mediocritate, nam error ille est probabilis & innoxius, cum in hoc negotio, spectatâ infirmitate humani intellectus, non possit inveniri regula certior, & consideratâ etiam imbecillitate humanâ nulla videatur accommodatior.

764 §. IV. Homo indoctus, secundum *Suar.* supra, adhibet diligentiam sufficientem, si consulat doctos viros in tali arte peritos & carentes morali suspicione, quod ex malitia vel negligentia sua decipiant; homo autem doctus, qui per se sufficiens est ad talem cognitionem obtinendam, si Doctores aliquos inspexerit, aut leges ipsas mediocri diligentia contideraverit, perpenderitque motiva in utramque partem, ac tum ignoret adhuc vel erret, id fiet invincibiliter & inculpabiliter: quæ omnia sunt nobis certa in foro conscientiae, inquit *Suar.*, licet forum externum utatur aliis præsumptionibus, uti dicitur à n. 772.

765 §. V. In rebus operabilibus & incertis sufficit ea diligentia, per quam homo pervenit ad certam probabilem resolutionem casus, sive ad iudicium prudens pro hac vel illa parte, sive id fiat per proprium studium, sive per responsum ab aliis peritis peritum, attamen secundum dicta n. 369., hoc enim habito prudenter iudicat se habere veritatem, ergo quamvis forte adhuc ignoret aut erret, non est ideo vituperabilis, ergo ignorantia & error non est culpabilis.

766 §. VI. *Objicies* Homines valde magnam diligentiam adhibent pro obtinenda scientia profana, pro divitiis, honore aliisque bonis corporis, ergo adhibenda est saltem similis pro cognoscenda Dei lege, pro bonis animæ & salute æterna, ergo ut ignorantia & error sit inculpabilis, non sufficit mediocris diligentia *Conf.* nam si filius sciret esse periculum graviter offendendi Patrem, & non adhiberet tantam diligentiam pro cavenda offensa, merito iudicaretur non habere debitam reverentiam & amorem; & si post adhibitam tantum mediocrem diligentiam, defectu diligentiae majoris offenderet, Pater merito indignaretur, ergo idem magis valet de homine

mine respectu Dei, ita *Eliz. R.* Hæc esse de consilio, negamus autem esse de præcepto, si enim essent de præcepto, nunquam posset adhiberi diligentia sufficiens, quia lex æterna Dei & salus nostra æterna digna sunt omni possibili diligentia: quod si cum proportione talis diligentia teneremur curare salutem animæ, cum qua curamus salutem corporis, teneremur quotidie jejuna, orare incessanter, & quævis opera optima exercere; item teneremur vitare omnia etiam remota pericula peccandi, quia salus animæ infinitè æstimabilior est quàm salus corporis, ideoque exigeret diligentiam sine proportione majorem; hinc dicendum est, quod in his aliisque similibus Deus non postulaverit à nobis nisi humanam diligentiam humano modo præstabilem, & quod lex, quæ omnia optima præscriberet, esset pessima, uti notavimus n. 475. ex *Card. Palav.*, quia esset supra fragilitatem humanam, exponeretque certissimis periculis frequentissimè peccandi: itaque sicuti certum est extraordinariam istam diligentiam pro obtinenda salute non requiri ex præcepto, quamvis ad salutem maximè conducatur, & ob illius defectum quandoque peccetur & amittatur salus, ita magis certum esse debet non requiri pro invenienda veritate extraordinariam diligentiam, quamvis hæc ad illam inveniendam, & consequenter ad servandam Dei legem conducere, atque ob illius defectum quandoque per accidens fiat materialis transgressio legis, ergo sufficere diligentia mediocris. *In forma, n. conseq.*, nam homines sæpenimis magnam diligentiam adhibent pro illis profanis & temporalibus, & si adhiberent tantum mediocrem, non essent vituperabiles, ergo nec adhibens mediocrem pro rebus animæ, ordinariè loquendo, ubi non est periculum ideo formaliter peccandi aut amittendi salutem.

Addit *Teril.* à n. 64. diligentiam mediocrem pro salute animæ & pro servandis præceptis, quæ agnoscimus, cenferi debere majorem illâ, quam homines adhibent pro rebus profanis, quia hæc redditur suavis per commoda temporalia vel per ipsam naturalem propensionem; è contrâ posterior conjuncta est cum continuo bello spirituali, mortificatione concupiscentiarum, pugna renitentis naturæ &c. Ad *conf.* n. Patrem meritò indignaturum, si filius adhibuerit diligentiam, ne offenderet, mediocrem, qualem descripsimus n. 763

Inst. Pater sollicitus de salute filii graviter infirmi non acquiescit, nisi habito certo nuntio de illius vita, ergo nec nos deberemus acquiescere, nisi habitâ certâ notitiâ veritatis. *R.* n. conseq., disparitas est. 1. quia pater potest habere certam de hoc relationem, nos, ubi res controversæ sunt, sperare non possumus notitiam certam veritatis, uti n. 713. dictum est. 2. Quamdiu pater non habet certam notitiam, habere non potest finem suum, qui est liberatio à cura per certitudinem vitæ filii; nos absque certa notitia veritatis possumus habere finem nostrum, qui est, non peccare & honestè operari, ac per consequens salvari, uti fati constat ex dictis à n. 14. & 734.

767 *Q.* 128. *An incurrat pœnam, ignorans esse asfixam transgressioni. R.*

Vide. lib. 7. fol. 736. n. 95.
 §. I. Si ignorantia sit inculpabilis, pœna Ecclesiastica, v. g. censuræ non incurritur, hinc occidens Clericum & nesciens illi homicidio annexam esse excommunicationem, non est excommunicatus, ita *Suar. Sanch. Bonac. Cœnin. Castrop. T. 2. d. 1. p. 17. & alii, contra Covarr. Ledes. & alios. Ratio est, I., quia tales pœnæ ab Ecclesia imponuntur tanquam admonitiones & medicinæ ad præcavendas culpas, sed non habent rationem admonitionis vel medicinæ ad præca-*